

تاریخ و ادبیات

محمد علی

ملک و ملتہ نافع ، تاریخ ، ادبیات ، فنون ، اقتصادیات و شئون سائرہ متعلق مباحث مفیدہ فی حاوی مجموعہ شہریہ در

قسمی ایسه بو کونکی کونده کرک بو یو کدن و کوچو که قدر اهالی مملکت جانبدن و کرک عموم فضلاى اجانب طرفدن نه قدر مظهر تقدیر اولدیغی جهانک مسامیدر فقط بوصولون تعریضی اونو تمش اولدیغی بک غریب بر مسئله نی بکا در خاطر ایندیردی شویله که بروقت علی کال بش اون کون قدر ملت کتبخانه سنده دوام ایستی کندیسنه حرمت ایتم. سالون دیدیکی موزه قسمی ده زیارت ایستی بک چوق بکندی . آرادن بش اون کون کچد کدن صکره بغداد دفتر دار اسبقی و آمد مطبعه سی صاحبی همشهری قدیم شگری بک افندی بر کون خانامه کلدی ذاتاً چوق قلعده بر محله ده بر لکده بو بودیکمزدن طولانی هر هفته زیارت عاجزی به دوام ایلر . اثنای محبتده علی کالک بکا اولان محبتدن توجهندن و خصوصیه موزه نی زیارت ایده رک بک چوق تقدیر ایلد . یکنندن بحث آچدی . و کندیس یوزدن زیاده قیمتلی کلام قدیم آلدیغدن و بونلری وقف ایده جکندن نیم پادیغ کی جامکانلر قفسلرایچنه قویوب نشر ایده جکنی سویله دی . فقط ملت کتبخانه سی موزه سنده کی کلام قدیم لری ده بک بکندیکندن بو کلام قدیم لرایچنده بیوک قطعه ده بولنان بر کلام قدیم کندیس نلک وقف ایده جکی کلام قدیم لک باش طرفه قونولسی آرزو ایدیور دیدی . بنده بردن بره مسئله به انتقال ایده میوب ملت کتبخانه سنده وقف ایده جکده بو کلام قدیم کندی کلام قدیم لری جامکانلرینک باش طرفده بولنسی آرزو ایدیور ظن ایتم . های های باشمله کوزوم اوسته هانکی کلام قدیمی ایستره کندی کلام قدیم لری آره سنده وضع ایدرم . بونک جامکانلری وقف لری ایچونده اوقافه بر تقریر ویریر یایدیرم کندیس نلک مصرف اختیارینه ده لزوم قالمزیک بیوک بر حمت ابراز ایتش اولور دیدم . شگری بک بر هفته صکره کلدی علی کال دیدی که نیم رجای یا کاش آکلامش لر . بن کتابلر می وقف ایده جکم اما ملت کتبخانه سنده دکل مادامکه وقف ایده جکم نره اولورسه اولسون او کلام قدیمی بر بدل مقابلی بکا ویرسونلر دیسونمی جناب حق بیلیر که جهان باشمک اوستنده دونمکه باشلادی . دیدمکه بر کلام قدیم دکل

ملت کتبخانه سندن واللهی بر یاپراق بینه چیقارده مام . ای شگری بک بونی سنده بک اعلا بیلیرسک فقط ایلچی به زوال یوقدر . مادامکه مراق ایتش کندیسنه سویله ! او کلام قدیمک خطی ، جلدی ، یازیبی ترتیبانی یکدیگریله مساوی اولمق اوزره بر نسخه سی صدر اسبق مرحوم اولونیالی فرید پاشا غالباً بیک لیرایه آلمشدی شمعی او کلام قدیم مرحوم فرید پاشانک دامادی بولنان معارف ناظر سابق روم بک زاده فخرالدین بک افندیده در . فخرالدین بک کندیسيله حقوقی واردر . او کلام قدیمی آلسون چونکه ملت کتبخانه سنده کی کلام قدیمدن هیچ بر فرقی یوقدر دیدم . شگری بک کتدی . بر هفته صکره یینه کلدی دیدی که او کلام قدیمی کورمش وایسته مش واصرار ایتش فقط فخرالدین بک ویرما مش . بنده کتابلر . یمى وقف ایدیورم . بر مصحف شریفک وقف اوله رق ملت کتبخانه سيله سائر محله طورمه سنک نه فرقی واردر . دیور دیدی . ویندن آله جق جوابی ده آلدی . نیم مؤخر آیلری غزنه سيله کندیسنه واقع اولان محق وجدانی نصیحتی یا قبول ایتک و یا خود قبول ایتما مکده بخیرایکن بردن بره ، سنی مزور حریف سنی آلقاق ، سنی رزبل دیه رک جوابلرده بولنان علی کالک ذاتاً معلوم اولان ماهیتی وارسون بوم مسئله ایله ده تنورایتسون شمعی اوقاف ناظری بولنان راشد بک افندی حضرتلرینک ده ملت کتبخانه سنک ابطالی خصوصنده علی کال مسلکته اتباع و دوام ایتمی و اوقاف نظارتنده بولنان بعض بک قیمتلی ذوات بک افندی حضرتلرینک کوزینه باندیغی کبی ملت کتبخانه سنک ده کوزلرینه بآتمی بک غریب دکلیدر ؟

(کتاب العز و المنافع للمجاهدين فی سبیل الله بالآلات الحروب والمدافع) نامنده کی مصور کتابک ترجمه سندن مابعد (اوست طری برنجی وایکنجی نسخه ده)

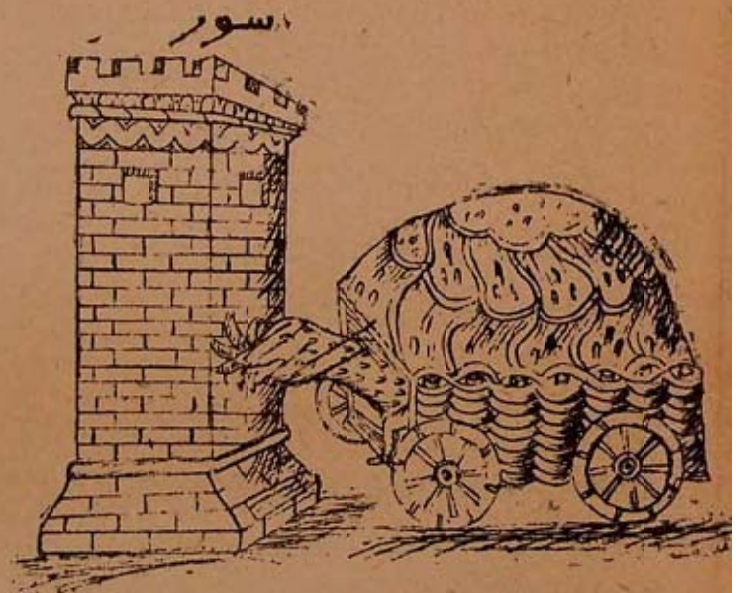
برده درت عدد کوچوک فقط غایت قوتلی تکرار لکر اوزرینه تثبیت ایدلمش (حرب کاسه سی) قوللانیرلردی . اشو کاسه غایت متین آغا جلردن قه کی محذب بر قاقاقله

حاکم اولمق فکریله دشمنلریله بک چوق محاربہ لہ اجرا ایدرلردی و علمایہ حکمایہ مہندسینہ و تداییر حربیہ اربابنہ بک زیاده تعظیم و حرمت کوسترلردی . اگر یوقاریکی الملیربنک حصولی ایچون ارتکاب و تحمل ایشدکاری غایت تحمل سوز آغیر آلات حربیہ لک یرینہ جزئی بر کفایله دشمنلرینه غلبہ یی تأمین ایدہ جک و آنلری قولایلقله قهر و تنکیل ایله بیله جک بویله بر سر حکمتہ واقف اولسلر اوکا دسترس ارمق ایچون حکما و مہندسین وارباب تدبیرہ قارشى ہر درلو فداکارلقدن کیر و طورمازلر و اوسری الدہ ایدرک اونلردہ استعمال ایدرلردی . و بو خصوصہ بک بیوک اعتنالردہ بولورلردی . و بارودک آلات حربیہ دہ تأمین ایتدیکی بوسر حکمت رومالیلردن مستور قالمازدی . بواعتراضہ قارشى (ارجدش بوسرہ واقف و مالک ایدی . و حیانتدہ آتی استعمال ایدردی فقط وفاتند نصکرہ مجہول و متروک قالدی) دینیلہ من . چونکہ (ارجدش) اختیار بر آدم اولمقلہ برابر امرادن اولدیفندن یالکز کندی باشنہ گیزلیجہ بویله غایت زحمتی و تہلکلی عملیاتى تدبیر و ترتیب واستحصال ایدہ میہ جکی بدیہدر . چونکہ طوبلرک تشکل ایشدکاری معادن خلیطہ لرینک یکدیگرلریلہ نسبت ذوبانیہ و ترکیبیہ لری گوزہ دیلرک او قدر اجسام ثقیلہ لک میدانہ کلشی انحق بر چسوق آدملرک یاردیمیلہ اولہ بیلورکہ بوحالہ ارجدشک وفاتند نصکرہ ہر حالہ کندیسیلہ شریاک مساعی ایدن و مذکور سر اصاغیہ واقف بولنشی طبیعی بولتان بعض ذواتک بر حیات قالمالری و بونلرکدہ عملیات و اعمالات مذکورہ دہ دوام ایتمش اولمالری لازم کلوردی . حالوکہ رومالیلردہ ارجدش دن صوکرہ بویله بر شیدک ظہوری و وقوع و شیوعی مروی دکلدہر . بنہا علیہ بعض مؤرخینک یوقاریدہ کی ادعایرینک باطل اولدینی ثابت اولمش اولور .

مؤرخیندن بعضیلری دہ بارود و آلات بارودیہ غایت قدیمدنبیری چیندہ موجود و معلوم ایدوکنہ ذہباً لمشلر ايسہدہ مشہور اولان سابقا ذکر ایتدیکمزدہر . ہر فصل

اورتولولایدی . بوقباغک متاقی اودرجہدہ ایدیکہ محصورلر طرفندن اوزرینہ آتیلان طاشلر نہ قدر بیوک اولورسہ اولسون اوزرندہ استقرار ایتمیوب همان یرہ دوشردی . و بوقبہ بک قباغی دمیر و قورشون خلیطہ سندن معمول ایدی . و اوزرینہ آتیلان آتشاردن متأثر اولماق ایچون یاش صغر کونلریلدہ ستر ایدیلور ایدی . اشبو قبہ بک ایچندہ مستور و محفوظ بولان آدمار بوکاسہ عربہ سی یورودوب محاصرہ و ہدمی مطلوب اولان سورہ دایارار و امین اولہرق قازمہ و کولنک کی آلات حدیدیہ ایله قازمہ و قلعه دیوارلری ییقمہ باشلارلردی .

صورتی

بعض مؤرخیندہ دیرکہ بارود و طوب و سائر آلات ناریہ غایت قدیمدر . حق رومالیلر صقالہ [۱] ممالکی امراسندن (ارجدش) ایلہ اولان محاربہ لرنده (ارجدش) آلات بارودیہ ایلہ مجہز و کسب قوت و مناعت ایتمش اولد . یغندن رومالیلرہ قارشى بیوک طاش کلہار آتارمش و رومالیلردہ کلہلرک آتیلدینی ہنکامدہ جوہوایہ بر آتشین فوارہ بک تصاعد ایتدیکنی کوررلر ایتمش و بو صورتلہ رومالیلرہ بک بیوک خدات ایقاع ایدرمش بعض مؤرخینک بو حکایہ لرینہ جواباً دینیلیرکہ : رومالیلر بوتون دنیایہ

عینی زاده محمد علی بك افندی حضرت تهرینه

اقتشام غزته سنك ۱۴ تشرین اول ۳۳۸ تاریخی
نسخه‌سندگی ایکنجی مقاله کزی اوقودم. دکل هر دولت
حتی هر فردك منفعتی ندی ایجاب ایدرسه اویله حرکت
ایده چکی طبیعی ایدسه لکن بو افاده کزک کمال غرور و افتخار
ایله باشنه قردوردیغ کزده سیاستده مروت و عاطفت
اولماز، تعیری بی موقعدده بك معلل کوردیم. برانسان
مادامکه انساندر دولتلرده انسانلردن تشکل ایتشدیر؛
مروت و عاطفت کبی خصائل عالیده مادامکه انسانلره
مخصوص اولان صفت عالی و ممتازده دندر سیاستدهده سائر
معاملاتده اولدینی کبی هیچ بروقت ممکن اولدینی قدر
مروت و عاطفتدن تجرد ایدیله من. سزک جمیع قیود
احتیاطیه انسانیه دن مستثنا برصورتده و علی الاطلاق
بوتفوه کز صفات عالیة انسانیه ایله قابل تطبیق اولمادیقندن
اویله اعتقاد ایدرم که بوتون فضلاء و حکمای اسلامیه واجبییه
زردنده اصلاً شایان قبول و تقدیر کوروله من. اوسیاست
بشقه و آنک موقع استعمالی ینه باشقهدر. مثلاً بر قاتل
متمعدی سیاستگاهه کورتورورکن طبیعت بشرده موجود
اولان مروت و رأفت ایجابجه متأثر کورونلری متلی
ایتمک ایچون (سیاستده مروت و عاطفت اولماز) دینیلیر.
نته کیم قرآن عظیم الشانده (ولکم فی القصاص ...) وینه
برجزا حقنده (ولا تأخذکم بهمارأفة ...) آیات جلیله لری
(بشرالقتل ...) حدیث شریفی بوممنای عالی بی شاملدر.
ینه دییورسک کزکه بونی یعنی سیاستده مروت و عاطفت
اولماز قضیه بی سزده بیلمش اولسه ایدی کز «بزه و بوتون
عالم اسلامه خطاباً: فلان دولت بزه شویله اییلک و بویله
معاونتلر ایتدی. بز اوکا دائماً منتدار اولمالی بز. اونکله
صمیمی و لایتنزل برصورتده متحد بولونمالی بز کبی
نصیحتلره قالدیشمازدیکز. وینه دییورسک کزکه «بویله
سیاسی مقاله لر یازماردن اول مناسبات دولیه برنظر شامل
عطف ایتماسک کز. بوتوصیه مک سپلرندن برنی ایسترسه کز

اولورسه اولسون باروت بوکون جاری اولان محارباتده
اک مؤثر واک بیوک فائده تأمین ایدن شیدر.

آلات بارودیه انکشافی کرک قدیم زمانده اولسون
و کرک یقین زمانلرده بولنسون. هر ناصل اولسه بوگونکی
جریان ایدن محارباتک اسالاسیدر. مع هذا قدما نك
استنباط ایتش اولدقلری مشهور آلات میخانیکیه بوکون
موجود و مستعمل اولان آلاتک مبدئی واصلیدر.
بوگونکی آلاتک مودللری و اسملری هب قدما دن
آلنشدیر. و بوکونه قدر مستعمل اوله کلشدیر. فقط
آلات بارودیه و بالخاصه طوپلر جمله سینه فائقدیر. و منفعتی
قابل انکار دکلدیر. چونکه آز مقدار عسکر و باروت
سایه سنده بیوک اولکلری فتح و تسخیر ایتدیلر و برچوق
شدیدالشکیمه ملتلر کزدولرینه مطیع و منقاد اولدیلر.
غایت متین و مستحکم قلعه لر شمدی بارود و آلاتی تأثیریه
خاک ایله یکسان اولدی.

سلطان سلاطین اسلام بو یوک سلطان سلیمانک
«ردوس» و «حلق الواد» کبی فتح ایتش اولدینی قلاع
متینه و مواقع منیع بارود و کله قوتلری اولسه قولایقله
آله جنی هیچ ظن اولنور میدی؟

§

اردو و عسکر ایکی صنفه منقسمدر. و بونلر برجسده
بکزه. اوردونک آتیجیلری برجسد انسانینک اللری
قوللری مشابه سندهدر.

سواریلری خفیفه کلرینه و برعکس دیگر محله سرعت
انتقالرینه بناءً آیاقلری مرتبه سندهدر.

باش و ادموزلر و سائر جسد ایه عسکری اداره
و تدبیر ایدن قومانداندر. و قوماندانلرده لازمدرکه
برچوق محارباتده تجربه کورمش مجاهدلرک آرای مقبوله
لرینی نظر انتخاب و قبولدن دور طوتماسین.

— مابعدی وار —